

Nur czarnoszyi (z łac. *Gavia arctica*) to średniej wielkości ptak wędrowny, którego nazwa gatunkowa wywodzi się zarówno ze skłonności do nurkowania w wodzie, jak i też eleganckiej szaty godowej z charakterystyczną, błyszczącą w słońcu, czarną plamą na szyi. Długość jego ciała wynosi od 58 do 75 cm, rozpiętość skrzydeł 115-125 cm, a masa ok. 2 kg. Zakłada gniazda w północnej Eurazji oraz arktycznych i subarktycznych rejonach Ameryki Północnej, w Europie zimuje nad Morzem Północnym, Bałtykiem oraz Morzem Śródziemnym. W Polsce jest oceniany jako gatunek regularnie przelotny tzn., że pojawia się u nas co roku, ale zazwyczaj tylko w czasie wędrówki do innych krajów.

Gniazdo nury czarnoszyje zakładają najczęściej na lądzie, ale zawsze w bezpośrednim otoczeniu wody. Zazwyczaj jest to niski kopiec powstały z nagromadzenia wyschniętych liści i traw, rzadziej zagłębienie wygniecione w trawie lub trzcinie. Jego budową zajmują się zarówno samiec jak i samica, która od kwietnia do czerwca składa do niego od 1 do 3 (najczęściej 2), oliwkowobrązo-

Nur czarnoszyi

Nur czarnoszyi znajduje się w Czerwonej Księdze Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce jako gatunek, który zanikł oraz wycofał się z ziem polskich – podlega ścisłej ochronie gatunkowej. Jest również chroniony w ramach Dyrektywy Ptasiej Unii Europejskiej (gdzie jest uważany za gatunek silnie zagrożony i wymagający szczególnej ochrony), Konwencji Berneńskiej o ochronie europejskiej fauny i flory (gatunek bardzo zagrożony i ściśle chroniony) oraz Konwencji Bońskiej dotyczącej międzynarodowej ochrony zwierząt wędrownych.

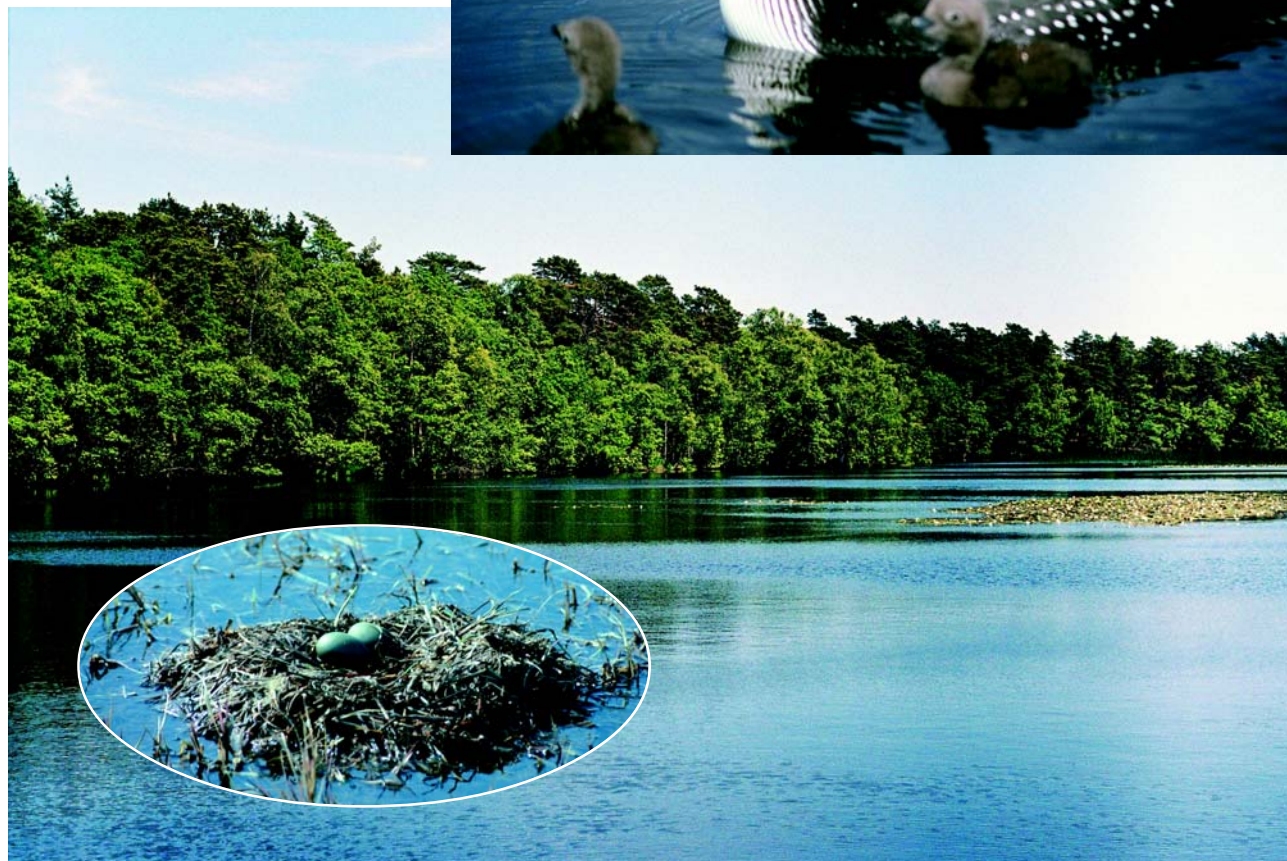
Ptak ten zamieszkuje duże, głębokie, ale przede wszystkim odosobnione jeziora, gdzie zdobywa większość pożywienia, ale jeżeli zachodzi taka potrzeba potrafi dolatywać nawet 10 km nad inne wody. Gdy poluje, pływa bardzo szybko i świetnie nurkuje, prawdopodobnie na głębokość od 3 do 6 m, przebywając pod wodą do 2 minut (przeważnie jednak ok. 45 s.). Cza-

sami używa pod wodą skrzydeł, którymi porusza jak wiosłami, dzięki czemu potrafi pokonywać w pełnym zanurzeniu spore odległości (maksymalnie 500 m). W jego diecie dominują ryby, ale nie gardzi też rakami, żabami oraz dużymi owadami.

we jaja z ciemnymi plamami. Następnie wysiaduje je przez okres 28-30 dni. Pisklęta uzyskują pełne upierzenie po upływie 12-13 tygodni, a przez ten czas same uczą się polować na ryby. Nury gniazdują pojedynczymi parami i wy-

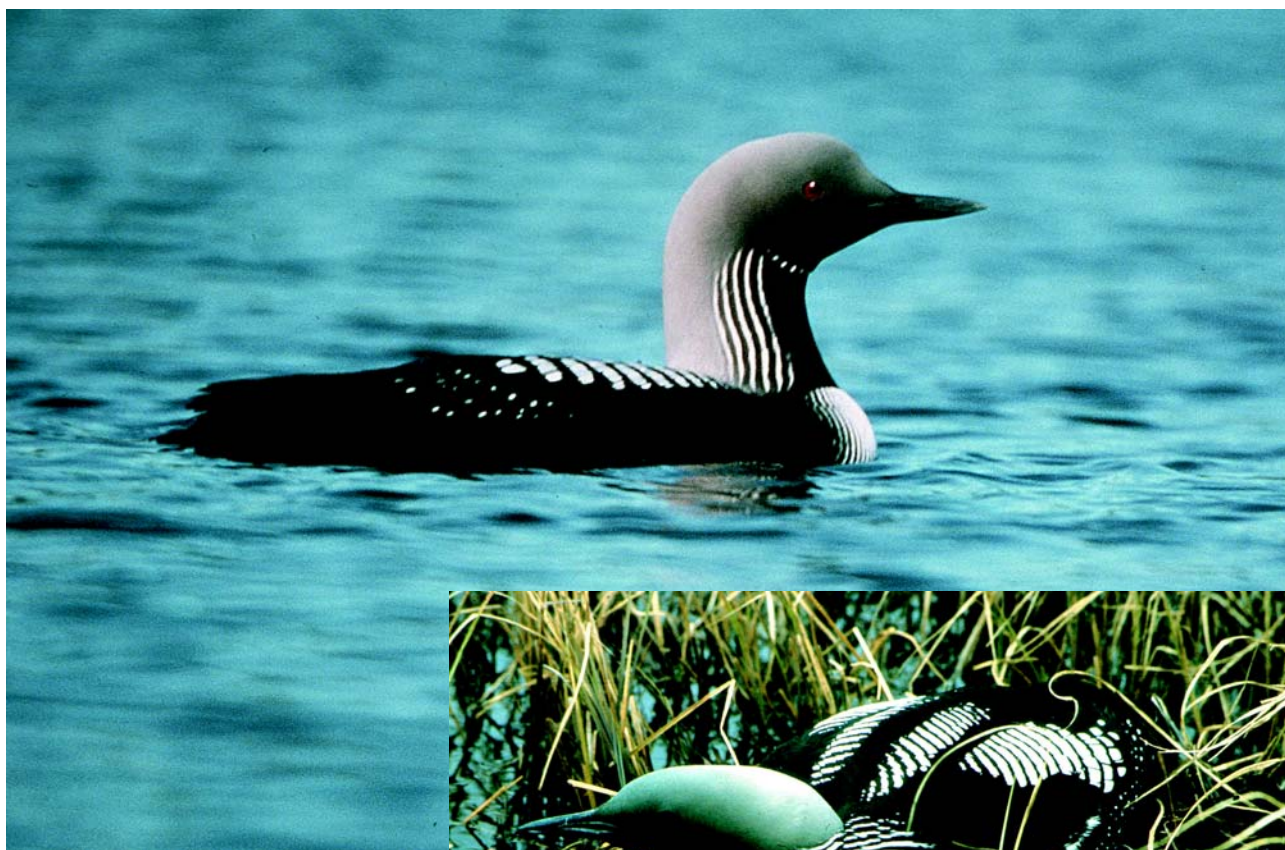

Nur czarnoszyi z pisklętami. (Fot. William Troyer, USFWS)

Gniazdo nura czarnoszyiego. (USFWS)

Nury preferują odosobnione i głębokie jeziora. (Fot. Sebastian Bielak)

Każdy nur to świetny pływak. (Fot. Mike Boylan, USFWS)

Nur czarnoszyi w szatach godowych. (Fot. Curtis Carley, USFWS)

chowują tylko jedno pokolenie potomstwa w ciągu roku.

Nury czarnoszyje gnieździły się w północnej Polsce do końca lat 30. XX wieku, obecnie jednak na terenie całego kraju pojawiają się zazwyczaj tylko pojedyncze osobniki, które nie przystępują do lęgów. Regularnie można je spotkać tylko w czasie przelotów wiosennych (od marca do czerwca) lub jesiennych (wrzesień-grudzień) i to najczęściej na Mazurach. Chociaż niejednokrotnie widywano nury w upierzeniu godowym, nigdy jednak nie słyszano ich charakterystycznych głosów (przypominających śmiech i szczekanie), będących najlepszym dowodem na przystąpienie do lęgu. Ptaki te są bardzo płochliwe i wrażliwe na wszel-

kie próby zakłócenia ich prywatności, zwłaszcza w okresie lęgowym. Prawdopodobnie więc przyczyną zaprzestania zakładania gniazd w naszym kraju po II wojnie światowej był rozwój turystyki wodnej na dużych akwenach, zwłaszcza

tej zmotoryzowanej oraz zwiększona presja ludzi na środowisko naturalne nurów. Z kolei niewielka ilość ptaków pojawiających w głębi kraju jest zapewne spowodowana tym, że większość nurów w ogóle nie zatrzymuje się na naszych wodach, lecąc bezpośrednio na tereny lęgowe (wiosną) lub zimowiska (jesienią).

Przelatujące przez Polskę nury czarnoszyje nigdy nie tworzą większych skupisk, tylko czasami spotyka się ich duże stada, liczące po kilkadziesiąt, a nawet 200 sztuk, tak jak te widywane nad Puszcą Białowieską w latach 90., liczące do 42 ptaków, a zmierzające w kierunku północy Europy. Nury czarnoszyje zimują w naszym kraju corocznie, głównie na otwartych wodach Bałtyku. Ocenia się, że w Zatoce Pomorskiej zimuje ok. 4000 nurów, a wzdłuż środkowego wybrzeża ok. 2400. Natomiast w głębi kraju tylko pojedyncze sztuki, tak jak np. na Śląsku, gdzie jednym z ważniejszych zimowisk jest zbiornik Dzierżno k. Gliwic, na którym widywano w ostatnich latach nawet 20 nurów w ciągu każdej zimy.

SEBASTIAN BIELAK

Zdjęcia (USFWS) zostały udostępnione dzięki uprzejmości United States Fish and Wildlife Service

Nur czarnoszyi na gnieździe. (Fot. Robert Bergman, USFWS)